

YAYIMLANMAMIŞ BAZI ATTALEIA SIKKELERİ *

Nezahat BAYDUR

1. Katalog

I. İs.ö. 159 - 100

Grup C

1. Öy. Poseidon başı, sağa, diademli, sakallı, dar ve çıkıntılı alın, saçlar ensede gür.

Ay. ATTAΛEΩN sağda, Poseidon ayakta, sola, sakallı, figür S biçimli, sağ el kalça hizasında öne uzatılmış, elinde patera, sol elinde trident, sağ elin altında delfin, başaşağı, himation sol omuzdan aşağı sarkıyor.

5.22 gr., İstanbul, env. nr. 13644.

* Tarafımızdan Jahrbuch für Numismatik und Geldgeschichte (JNG) Bd. 25 1975 ve 26 1976'da yayımlanan Attaleia sikkelerine ek olarak hazırlanan bu çalışmada, İstanbul Arkeoloji Müzelerine o tarihten sonra gelmiş 34 sikke ile Viyana' (Dr. F. Leypold) dan gönderilen 1 sikke ve Columbia' (Museum of Art and Archaeology'nin eski müdürü Saul S. Weinberg ve College of Arts and Science Department of Classical Studies: Prof. Eugene N. Lane) dan gönderilen 2 sikke ile Prof. P.R. Franke'nin koleksiyonundan 1 sikke ele alınmıştır. Bu sikkeleri yayımlamama izin veren İstanbul Arkeoloji Müzeleri Müdürü Dr. N. Asgari ile Numismatik bölümü şefi N. Olcay ve yukarıda adı geçen kişilere teşekkürü borç bilirim. Bu arada sikke fotoğraflarını çeken uzman Selamet Taşkın'a da teşekkür etmek isterim. Katalogdaki gruplandırmalarda yukarıda anılan yayın temel alınmış, oradakilerle kalıp eşitliği söz konusu olduğu zaman gene o yayındaki numaralara yollama yapılmıştır. Daha önce, Attaleia sikkelerindeki tüm arka yüz tiplerinin değerlendirilmesi yapıldığından, burada ancak eklenmesi gereken konular üzerinde durulmuştur. Fotoğraflar orijinal büyüklükte ve sikkelerin tümü bakır olduğundan, ayrıca çapları ve metal cinslerinin verilmesine gerek görülmemiştir.

2. Öy. Poseidon başı, sağa, diademli, sakallı, saç bukleleri enseden aşağı sarkıyor.
Ay. Benzer kalıp, figür daha ince, sol el baş hizasında.
2.76 gr., İstanbul, env. nr. 490/292.

II. İs.ö. 1. yüzyıl

3. Öy. Poseidon başı, sağa, diademli, sivri sakallı, önünde trident (?), noktalı bordür.
Ay. Yazı silik, delfin başaşağı, çıpaya dolanmış, baş sola, kuyruk sağa, noktalı bordür.
2.26 gr., İstanbul, env. nr. 650/1206.

Grup A

4. Öy. Poseidon başı, sağa, diademli, çember sakallı.
Ay. ATT]AAEON sağda, Poseidon sola ayakta, sakallı, sol eliyle tridenti tutuyor, sağ elinde patera (?), önünde delfin, başaşağı.
1.98 gr., İstanbul, env. nr. 14912.
5. Öy. Poseidon başı, sağa, sakallı, çökük yanaklı, saç bukleleri yüzü çevreliyor.
Ay. ATTAΛ[EON] sağda, Poseidon, sola, ayakta, sakallı, bedenin üst kısmı cepheden ve geriye doğru, sağ eli öne uzanmış, sol elinde trident, önünde delfin, başaşağı.
2.78 gr., İstanbul, env. nr. 650/1203.
6. Öy. Poseidon başı, sağa, diademli, saçlar dalgalı, paralel çizgili.
Ay. A]TTAA solda, [EON] sağda, Poseidon ayakta, 3/4 cepheden, sağ elinde trident, sol koldan aşağı himation sarkıyor, belden aşağısı örtülü, sağ boşlukta delfin.
3.10 gr., İstanbul, env. nr. 650/1798.

III. Quasi - otonom sikkeler

a) İ.s.s. 1. yüzyıl

7. Öy. ATTA sağda, $\Lambda E[\Omega N]$ solda tersten okunacak şekilde, delfin başaşağı, tridente dolanmış, noktalı bordür.
Ay. AT / TA solda, dümen, noktalı bordür.
2 gr., İstanbul, env. nr. 14310.
Ay. = Baydur, Rs. 76.

b) Antoninler dönemi

8. Öy. Poseidon büstü, sağa, diademli, sakallı, giyimli, burun büyük, çene sivri, alın dar, önde tridente dolanmış delfin, noktalı bordür.
Ay. ATTAA solda, $[E\Omega N]$ sağda, Nike, sola, sağ elinde çelenk, sol elinde palmiye dalı, noktalı bordür.
2.53 gr., İstanbul, env. nr. 14957.
Öy. = Baydur, Vs. 99.
Ay. = Baydur, Rs. 109.
9. Öy. Poseidon başı, sağa, diademli, sakallı, ince yüzlü, önünde trident, noktalı bordür.
Ay. AT solda, TAA $[E\Omega N]$ sağda, Nike, sola ilerliyor, öne uzattığı sağ elinde çelenk, sol elinde palmiye dalı, noktalı bordür.
2.11 gr. İstanbul, env. nr. 940/49.
10. Öy. Poseidon büstü, sola, sakallı, giyimli, saçlar dalgalı, enseye düşüyor, önünde trident, noktalı bordür.
Ay. [ATTA] solda, $\Lambda E\Omega[N]$ sağda, Nike, sağa, yukarı kaldırdığı sağ elinde çelenk, sol elinde palmiye dalı, omzuna dayalı, noktalı bordür.
2.22 gr., İstanbul, env. nr. 940/100.
11. Öy. Poseidon büstü, sola, sakallı, giyimli, ince yüzlü, sivri burunlu, saç dalgaları paralel çizgiler halinde, önünde tridente dolanmış delfin, noktalı bordür.

Ay. ATTA solda, Λ [E Ω N] sağda, Nike, sağa, sağ elinde çelenk, sol elinde palmiye dalı, omza dayalı, noktalı bordür.
2.63 gr., İstanbul, env. nr. 98a/587.
Öy. = Baydur, Vs. 116.
Ay. = Baydur, Rs. 127.

12. Öy. Poseidon büstü, sola, diademli, sakallı, giyimli, noktalı bordür.

Ay. ATTA solda, Λ E] Ω N sağda, Nike, sola, yukarı kaldırdığı sağ elinde çelenk, sol elinde palmiye dalı, noktalı bordür.
1.97 gr., İstanbul, env. nr. 939/363.

13. Öy. Poseidon büstü, sola, sakallı, giyimli, önünde tridente dolanmış delfin, noktalı bordür.

Ay. ATTA solda, Λ E Ω N sağda, Nike, sağa, sağ elinde çelenk, sol elinde palmiye dalı, omza dayalı, noktalı bordür.
2.08 gr., İstanbul, env. nr. 14913.

14. Öy. Poseidon büstü, diademli, sağa, sakallı, giyimli, ensede bukleler, önünde tridente dolanmış delfin, noktalı bordür.

Ay. ATTA sağda, Λ E Ω N solda, Apollon, sağa ilerliyor, çıplak, sol elinde yay, sağ elinde ok, omza dayalı, taban çizgisi, noktalı bordür.
Ay. = Baydur, Rs. 137.

IV. İmparator sikkeleri

Tiberius

15. Öy. Tiberius başı, defne çelenkli, sola, noktalı bordür.

Ay. ATTA solda, Λ E Ω N sağda, Athena başı, sağa, sorguçlu Korinth miğferli, noktalı bordür.
5.27 gr., İstanbul, env. nr. 1204/153 (eski v.Aulock koleksiyonundan).

Claudius

16. Öy. Claudius başı, defne çelenkli, sola, yazı silik.
Ay. Athena başı, sağa, sorguçlu Korinth miğferli, yazı silik.
4.37 gr., İstanbul, env. nr. 14331.
17. Öy. Claudius başı, sağa, arkasında Γ, noktalı bordür.
Ay. ATTA solda, Λ[E]ΩN sağda, Athena başı, sağa, sorguçlu
Korinth miğferli, noktalı bordür.
5.83 gr., İstanbul, env. nr. 14697.
Öy. = Baydur, Vs. 136.
18. Öy. Aynı kalıp.
Ay. [ATTA] solda, ΛΕΩΝ sağda, Athena başı, sağa, Korinth
miğferli, noktalı bordür.
4.45 gr., İstanbul, env. nr. 14698.
Ay. = Baydur, Rs. 155.

Traianus

19. Öy. [AKTPAIANOΣ] sağda, [ΠΑΡΘΙΚ]ΟΣ solda, Traianus büstü,
defne çelenkli, sağa, giyimli, noktalı bordür.
Ay. ATTAΛΕΩΝ sağda, Athena büstü, sağa, sorguçlu Korinth
miğferli, noktalı bordür.
4.80 gr., İstanbul, env. nr. 819/2.
Öy. = Baydur, Vs. 159.
Ay. = Baydur, Rs. 179.

Hadrianus

20. Öy. ΚΑΙΣΑΡ solda, [ΑΔΡΙΑΝΟΣ] sağda, Hadrianus büstü, defne
çelenkli, sağa, sakallı, paludamentumlu ve zırhlı, noktalı bordür.
Ay. ATT[A] solda, [ΛΕΩΝ] sağda, dört sütunlu tapınak içinde
Athena, ayakta, sola, Korinth miğferli, chiton ve himationlu,
sağ elinde Nike (?), sol elinde mızrak, önünde altar üstünde
baykuş, arkasında kalkan, tapınak Korinth üslubunda, alınlıkta
kalkan, noktalı bordür.

10.10 gr., İstanbul, env. nr. 14914.

Öy. = Baydur, Vs. 164.

Ay. = Baydur, Rs. 191.

21. Öy. [ΚΑΙΣΑΡ] solda, ΑΔ[ΡΙΑΝ]ΟΣ sağda, Hadrianus büstü, sağa, sakallı, paludamentumlu ve zırhlı, noktalı bordür.
Ay. ΑΤΤΑ solda, ΑΕΩΝ sağda, dört sütunlu tapınak içinde Athena, ayakta, sola, Korinth miğferli, chiton ve himationlu, sağ elinde Nike, sağa, sol elinde mızrak, arkasında kalkan, önünde sunak üstünde baykuş, alınlıkta kalkan, noktalı bordür.
7.65 gr., İstanbul, env. nr. 14915 = Baydur, 194.

Antoninus Pius

22. Öy. ΑΥΚΑ]ΙΣΑΡ solda, [ΑΝΤΩΝΕΙΝΟΣ] sağda, Antoninus büstü, defne çelenkli, sağa, giyimli, sakallı, noktalı bordür.
Ay. ΑΤ]ΤΑ solda, [ΑΕΩΝ] sağda, Serapis büstü, poloslu, sağa, sakallı, noktalı bordür.
4.61 gr., İstanbul, env. nr. 14333.
23. Öy. ΚΑΙΣΑΡ solda, ΑΝΤΩΝΕΙΝΟΣ sağda, Antoninus başı, defne çelenkli, sağa, noktalı bordür.
Ay. ΑΤΤ[Α] solda, [ΑΕ]ΩΝ sağda, Nemesis, ayakta, sola, chiton ve himationlu, saçlar ensede toplu, sağ elinde tekerlek, sol elinde arşın, önünde grifon, sola, başı arkaya çevrik, sağ ön ayağını yukarı kaldırmış, taban çizgisi, noktalı bordür.
7.31 gr., İstanbul, env. nr. 896/285.
Öy. = Baydur, Vs. 177.

Marcus Aurelius

Tip II

24. Öy. ΚΑΙΣΑΡ solda, ΑΥΡΗΑΙΟΣ sağda, M. Aurelius büstü, sağa, paludamentumlu ve zırhlı, kısa sakallı, noktalı bordür.
Ay. ΑΤ]ΤΑΛΕΩΝ solda, Demeter, iki ejderin çektiği arabada, sağa, sağ ve sol elinde birer meşale, noktalı bordür.

17.18 gr., İstanbul, env. nr. 9279.
Öy. = Baydur, Vs. 205.

25. Öy. Benzer kalıp, burun ve çene daha sivri.
Ay. Benzer kalıp, sağ elindeki meşale daha uzun ve dikey.
17.20 gr., İstanbul, env. nr. 1130.
26. Öy. AVPHAIOS sağda, KAI solda, Aurelius büstü, sağa, noktalı bordür.
Ay. ATTA solda, ΛΕΩΝ sağda, Serapis büstü, poloslu, sola, sakallı, giyimli, noktalı bordür.
3.56 gr., İstanbul, env. nr. 98a/588 = Baydur 232.

Tip IV

27. Öy. [AVKAIMAVP] solda, ANTONINOS sağda, Aurelius büstü, defne çelenkli, sağa, uzun sakallı, giyimli, noktalı bordür.
Ay. ATTA solda [ΛΕ]ΩΝ sağda, Themis, sola, ayakta, Korinth miğferli, sağ elinde oy pusulası, oy kabına atıyor, sol elinde palmiye dalı, noktalı bordür.
11.93 gr., İstanbul, env. nr. 490/293.

Commodus

Tip III

28. Öy. [AVKAI]ΣΑΡ solda, ΚΟΜΟΔΟΣ sağda, Commodus büstü, defne çelenkli, sağa, sakallı, giyimli, noktalı bordür.
Ay. ΑΤΤΑΛ[E] sağda, [ΩΝ] solda, Athena büstü, sağa, sorguçlu Korinth miğferli, noktalı bordür.
6.40 gr., İstanbul, env. nr. 14332.

Septimius Severus

Tip I

29. Öy. [AVΚΑΣΕΠΙ] solda, Σ[ΕVΗΡΟΣ] sağda, Sept. Severus büstü, defne çelenkli, sağa, kısa sivri sakallı, paludamentumlu, noktalı bordür.

Ay. ATTA solda, [ΛΕΩΝ] sağda, Dionysos, sola, ayakta, sakallı, kısa chitonlu, öne aşağı uzattığı sağ elinde üzüm salkımı, sol elinde tyrsos, önünde koşan panter, sola, noktalı bordür.

7.58 gr., İstanbul, env. nr. 14916.

Ay. = Baydur Rs. 262.

30. Öy. AVKΑΣEΠ solda, ΣE[VHPOΣ] sağda, Sept. Severus büstü, defne çelenkli, sağa, kısa sakallı, paludamentumlu, noktalı bordür.

Ay. ATTA solda, ΛEΩN sağda, Dionysos, sola, sakallı, omza sağ buklesi düşüyor, kısa chitonlu, öne aşağı uzattığı sağ elinde üzüm salkımı, sol elinde tyrsos, önünde koşan panter, sola, noktalı bordür.

7.30 gr., İstanbul, env. nr. 14852 (delinmiş).

Öy. = Baydur, Vs. 231.

Tip II

31. Öy. AVKΑΣEΠ solda, [ΣEY]HPOΣIEP[TINAΞ] sağda, Sept. Severus büstü, defne çelenkli, sağa, sakallı, noktalı bordür.

Ay. ATTA solda, ΛEΩN sağda, Herakles, cepheden, sakallı, sağ eliyle sopasına dayanmış, sol kolunda arslan postu, noktalı bordür.

2.65 gr., Viyana, Dr. Leybold koleksiyonu, env. nr. 1815.

32. Öy. ATTA solda, ΛEΩN sağda, Sept. Severus büstü, defne çelenkli, sağa, sivri uzun sakallı, paludamentumlu, noktalı bordür.

Ay. ATTA solda, ΛEΩN sağda, Men, sola, Frig kasketli, chiton ve himationlu, sol eli üzerinde, sağ elinde çam kozası, sağ ayağının altında bukranium, noktalı bordür.

8.16 gr., Washington, Dr. Leopoldo Cancio koleksiyonu*.

Iulia Domna

33. Öy. IOVA solda, OM[NAΣEBAS] sağda, Iulia Domna büstü, sağa, giyimli, saçlar kulakları örterek yüksekçe topuz yapılmış, noktalı bordür.

* Sikkenin çapı 2.375 cm. olup, bize gönderilen fotoğraf orijinalinden biraz büyüktür.

Ay. [ATTA] solda, ΔΕΩΝ sağda, iki sütunlu, üçgen alınlıklı tapınak içinde Perge baitylosu, solda yarımaya, sağda yıldız, noktalı bordür.

7.30 gr., İstanbul, env. nr. 13562.

34. Öy. ΙΟΥΑΙΑ solda, ΔΟΜΝΑ[ΣΕΒ] sağda, Iulia Domna büstü, sağa, giyimli, saçlar kulakları örtüyor, enseden tepeye yayvan topuz.

Ay. ATTA solda, [ΔΕΩΝ] sağda, Athena büstü, Korinth miğferli, sağa.

7.43 gr., İstanbul, env. nr. 896/284.

Caracalla

Tip IV

35. Öy. ΑΥΚ.ΜΑ[V] solda, ΑΝΤΩΝΙΝΟ sağda, Σ.ΣΕΒ kesimde, Caracalla büstü, defne çelenkli, sağa, kısa sakallı, paludamentumlu ve zırhlı, noktalı bordür.

Ay. AT solda, ΤΑΛ üstte, ΕΩΝ sağda aşağıda, Helios, ışın taçlı, sağa, galop bigada, sağ elinde dizgin, sol elinde kırbaç, omza dayalı, taban çizgisi, noktalı bordür.

7.17 gr., İstanbul, env. nr. 757/715 = Baydur 294.

Orbiana*

36. Öy. ΓΝΗΣΕΙΑΝ solda, ΟΡΒΙΑΝΗΝΣΕΒ sağda, Büst, diademli, sağa.

Ay. ATTA solda, ΔΕΩΝ sağda, 4 sütunlu, akroterli tapınak içinde Athena, sola, sorguçlu Korinth miğferiyle, sağ elinde çelenk tutan Nike, sağa, sol elinde mızrak, önünde sunak üzerinde baykuş, arkasında kalkan, bordürlü, alınlıkta kalkan, boncuk dizisi. 10.533 gr., P.R. Franke koleksiyonu.

Ay. = Baydur, Rs. 293.

* Antik çağ tarihçilerinde adından hiç söz edilmeyen, ancak yazıtlardan (CIL II 3734, VIII 9355, X 1654) ve sikkelerinden tanıdığımız imparatoriçe Orbiana'nın, Severus Alexander'in karısı olduğu, sikkeler yoluyla saptanabilmiştir. İmparatorla 226 yılında evlenen Orbiana'nın sikkeler üzerindeki betimlerine ge-

Gordianus III. Pius

37. Öy. AV.K.MAP.ANT.ΓΟΡΔΙΑΝΟΣ.ΣΕ Gordianus büstü, defne çelenkli, sağa, paludamentumlu ve zırlı, noktalı bordür.
Ay. ΑΤΤΑΑ solda, ΕΩΝ sağda, Athena, sorguçlu Korinth miğferli, cepheden, baş sola, sağ eli elbisenin içinde, sol eli kalkana dayalı, noktalı bordür.
8.88 gr., İstanbul, env. nr. 799/2.

Trebonianus Gallus

38. Öy. AVΚΕΓΟVIBTP solda, ΕΒΩΓΑΛΛΟΝ sağda, Treboninus Gallus büstü, defne çelenkli, sağa, paludamentumlu ve zırlı, büstün altında kartal, kanatları açık, cepheden, baş sağa, noktalı bordür.
Ay. ΑΤΤΑ solda, ΑΕΩΝ sağda, Tykhe, sola, poloslu, sağ elinde dümen, sol elinde bereket boynuzu, noktalı bordür.
11.1 gr., Columbia, Museum of Art and Archaeology, env. nr. 83.42.

2. Arka yüz betimlerinin değerlendirilmesi

Nemesis

Attaleia'da kültürünün önemli bir yer tuttuğuna inandığımız bu Tanrıça'ya¹ daha önceki verilere göre sikkelerde ilk kez Commodus

rek Severus Alexander gerekse İmparatorun annesi Mamaea ile birlikte de rastlanmaktadır. Bkz. Seth. W. Stevenson, Dictionary of Roman Coins, 587. Elimizdeki Orbiana sikkelerinin arka yüz kalıbı, aşağıda da belirtildiği gibi, Attaleia'da darbedilmiş Mamaea sikkelerinden birinin arka yüz kalıbı ile aynıdır. Herodian' (6.1.9 vd.) ve Zonaras' (12.5) da, adından söz edilmeksizin, Severus Alexander'in karısının Mamaea tarafından Libya'ya sürgün edildiği yolundaki bilgiye dayanılarak 227'de Orbiana'nın sürgün edildiği bazı bilim adamlarınca kabul edilmektedir. Ancak, sürgün edilen kişinin Orbiana olduğu konusunda açıklık olmadığından ve sikkelerinin çokluğuna dayanarak imparatoriçeliğinin daha uzun sürdüğünü düşündüğümüzden (Bkz. Fluss, RE IIA, süt. 1129) elimizdeki sikkelerin Severus Alexander ve Mamaea'ninkilerle birlikte 231 ya da 233 yılında darbedilmiş olacağına inanıyoruz.

1 N. Baydur, JNG 26 1976, 66.

darplarında rastlanmasına karşın, elimizdeki yeni örnekte (nr. 23) Antoninus Pius sikkesinin arka yüzünde betimlenmiş olması, Nemesis kültürünün en azından bu dönemde de varlığını kanıtlamaktadır.

Demeter

Attaleia sikkeleri üzerinde daha önce yalnız bir Antoninus Pius sikkesi üzerinde rastladığımız bu Tanrıça betimini², aynı şekilde iki ejderin çektiği araba içinde Marcus Aurelius'un iki sikkesi üzerinde de buluyoruz. Marcus Aurelius'un II. tip portrelerini taşıyan ve İ.s. 145 - 160 yılları arasına tarihlenen bu sikkeler, Antoninus Pius sikkesindeki tipi örnek almışlardır.

Herakles

Attaleia'da kültürünün varlığını bir yazıttan bildiğimiz³, ancak kent sikkeleri üzerinde daha önce betimine rastlayamadığımız Herakles, elimizdeki bir Septimius Severus sikkesinde (nr. 31) görülmekte ve bu konudaki beklentimizi haklı çıkarmaktadır. Ancak Septimius Severus'un II. tip portresi ile darbedilmiş olan ve olasılıkla İ.s. 203'den sonraya tarihlenmesi gereken bu sikkenin, daha önce de açıkladığımız nedenle⁴ hangi vesile ile darbedilmiş olacağını bilemiyoruz.

Men

Attaleia'da Μην φωσφόρος olarak tapınım gördüğünü yazıtlardan bildiğimiz ve daha önce yalnızca Caracalla ve Geta sikkelerinde gördüğümüz⁵ bu Tanrı'ya II. tip portre taşıyan bir Septimius Severus sikkesinde de rastlamaktayız (nr. 32). Caracalla sikkelerindeki Men tipleri babasıninkine ile aynı olduğundan, ya baba oğulun sikkeleri aynı zamanda basılmış, ya da Caracalla darplarındaki betimler babasının sikkelerinden, daha sonra kopya edilmiş olmalıdır.

2 N. Baydur, a.g.e., 25 1975, 42 ve 26 1976, 65.

3 N. Baydur, a.g.e., 26 1976, 68, dipnot 161.

4 N. Baydur, a.g.e., 26 1976, 37.

5 N. Baydur, a.g.e., 26 1976, 66.

Tykhe

Kültünün Attaleia'da varlığı konusunda başka kaynaklardan bilgi sahibi olmadığımız, ancak yalnızca Plautilla, Gordianus III ve Volusianus sikkelerinden tanıdığımız Tykhe⁶, Trebonianus Gallus'a ait bir sikkede de (nr. 37) betimlenmiştir ve bu sikke de imparatorun Attaleia'da darbedilmiş öteki sikkeleri gibi İ.s. 251'e tarihlenmelidir.

Kartal

Attaleia sikkeleri üzerinde daha önce yalnız bir L. Verus darbinin arka yüzünde görülen bu betim⁷, buradaki Trebonianus Gallus sikkesinin (nr. 37) ön yüzünde, büstün altında ve değişik amaçla yer almaktadır⁸. Grekler ve Romalılar tarafından kuşların en güçlüsü ve en soylusu olarak kabul edilen, günümüzde de «kuşların kiralı» olarak nitelenen kartal, Romalılarda yüksek egemenliğin de simgesidir⁹. Bu nedenle, buradaki örnekte büstün altında görülen kartal da tıpkı dünya egemenliğine işaret eden ve Attaleia'daki Volusianus sikkelerinde büstün altında görülen globus¹⁰ gibi yüksek egemenliği simgelemektedir. Nitekim, Pompeius'un proquaestoru Varro tarafından darbettirilmiş olan bir denarius'un arka yüzünde, Pompeius'un denizde ve karadaki egemenliğinin simgesi olarak bir delfin ve bir kartal betimi vardır¹¹. Elimizdeki örnekte olduğu gibi imparator büstünün altında yer alan kartal betimine, İstanbul Arkeoloji Müzelerindeki Hecht definesi içerisinde bulunan Perge'de darbedilmiş dokuz Saloninus sikkesi üzerinde de rastlanmaktadır¹².

6 N. Baydur, a.g.e., 26 1976, 66.

7 N. Baydur, a.g.e., 25 1975, 70, 252; 26 1976, 71.

8 Aynı şekilde büstün altında kartal motifi, kalp olduğundan kuşkulanmış bir Valerianus sikkesinde de görülmektedir. bkz. N. Baydur, a.g.e., 26 1976, 56, Tafel 12, 369. Bu nokta daha önce gözümüzden kaçmış, bu nedenle de sikke tanımında verilmemiştir. Ayrıca, bu sikke üzerindeki değer işareti de yayında gösterilmiş olduğu gibi I değil, IA'dır.

9 H.v. Schrötter, Wörterbuch d. Münzkunde, 27.

10 Aynı eser, 226; N. Baydur, a.g.e., 26 1976, 52, nr. 336-341.

11 Seth W. Stevenson, Dictionary of Roman Coins, 352 vd.

12 Y. Akyay, «Hecht definesinde Perge şehir sikkeleri» İstanbul Arkeoloji Müzeleri Yıllığı 13-14, 1966, 283 vd., nr. 320-328.

Αγ 36

Αγ 37

Αγ 38